

ban meg lehet kísérni több jársági település anyagának összegyűjtését az alapvető kategóriák szem előtt tartásával. Fontos, hogy minden részgyűjtést megismerjünk, és a magyar nyelvterületeken végzett munkát metodikailag is értékeljük. Korántsem alapos vizsgálódás eredményeként úgy tűnik, hogy két alapvető munka (Csete Balázs, Molnár István) rendelkezésünkre áll, és egy-két írásban megjelent leírás (Szombatfalvi Béláné, Faragó Jánosné, Gledura Lajosné közlése) birtokában hiteles módszertani eljárásor alakítható ki.

Ezzel el lehetne érni, hogy a népi szellemi produktumok fontos rétegét tegyük elérhetővé a ma gyermeke számára. És ha igaz, hogy a korábbi szellemi hagyaték életre keltése nélkül nehezen tudunk továbblépni, akkor azt is természetesnek kell tekintenünk, hogy a NAT alapján működő óvodai és általános iskolai képzés nem nélkülözheti ezt a kultúrkinccset. Minden bizonnyal fontos szerepet kaphat ez az ismeretanyag akár a tanítóképzésben is. (Egyáltalán nem véletlen, hogy a Gledura Lajosné által közölt naphívogató (62.) szerepel a főiskolánkon készített és szerkesztett Magyar nyelv jegyzetben!) Nyilvánvaló ugyanis, hogy a nyelvi nevelés sem nélkülözheti ezeket a századokon át csiszolt ismereteket. Külön is érdemes lenne egyszer megvizsgálni a népi gyermekjátékok el- és megnevezésének nyelvi arculatát, hiszen fantáziadús megnevezésekre is lehetünk köztük: gólyázás, fecskézés, cicázás, kakasviadal, virágmagozás stb.

Tanulság

Íme egy sokoldalú életmű tanulságai! Molnár István valóban sokat tett azért, hogy a népi kultúra elmeit megismertesse azokkal, akik abban fontos hagyatékot fedezhetnek fel. A másik alapvető munkájával együtt (*Szólások, közmondások Jászszentandrásón és környékén. Szolnok, 1993. 445 p.*) olyan szeletét mutatta be a jársági népi tudatvilágnak, amely az eddigiekben csak elemeiben tárulhatott fel.

Ez a sokoldalú és alapos munka (*Jászberény, 1995*) természetszerűen elvezethet az összegzés szükségességének felismeréséhez és megvalósításához.

DR. DOMONKOS JÁNOS
Fővárosi Iskolaszaktanatórium
Budapest

A zarándok pápa: II. János Pál

A magyar honfoglalás 1100. és az első bencés monostor, Pannonhalma alapításának 1000. évében a Szentatya ismét Magyarországra látogat. Napjainkban, az átalakulás megannyi nehézségével küzdő népünknek szüksége van erkölcsi támogatásra, hogy a pápa személyes tanúságtételéből, tanításából erőt merítve, reménnyel lépjük át majd az évezred küszöbét.

„Kedves magyarok! Arra van szükség, hogy mindannyian egyetértésre jussatok az igazi humanizmus olyan alapvető értékeiben, mint az igazság, az igazságosság, a szabadság, a kölcsönös tisztelet és a szolidaritás. Olyan értékek ezek, amelyeknek a gyökere a Jézus Krisztus megváltó kegyelme által felemelt és megerősített emberi természetben van. Magyarországi látogatásom szeretné elősegíteni az egyház és a nemzet újjászületését.” (II. János Pál pápa, 1991. augusztus).

A katolikus egyházfő reményt sugárzó egyéniségének, hétköznapiainak, apostoli szolgálata kedvezőbb megértéséhez nyújt segítséget Marco Tosatti író és Gianni Giansanti fotóművész (fordította Lukács Tamás és Csányi Mónika) a Gulliver Könyvkiadó Kft. gondozásában magyarul most megjelent, gazdagon illusztrált, kivételes szépségű könyve, nemesveretű albuma. A remekbe sikerült műalkotás

négy nagy fejezete közül az első téma A ZARÁNDOK PÁPA eddigi életútjával, az 1978. október 16-án Rómában megválasztott Karol Wojtylának, az 58 esztendő krakkói bíboros-érseknek, Szent Péter mostani utódjának életútjával ismerteti meg bennünket. A második részben feltárul A VATIKÁN BELÜLRŐL, míg a harmadik téma II. JÁNOS PÁL MINDENNAPJAI. A záró fejezet, A PÁPA UTAZÁSAI olyan élménnyel szolgál, mely áhitattal tölti el a tömegeket, hisz ő Krisztus földi helytartója, s bejárva a földkerekséget Róma szellemét személyesen közvetíti az egyházak híveihez.

A Szentatya a pápai szolgálat részeként vállalja az utazásokat. Pedig az elmúlt századokban az a hagyomány uralkodott, hogy a katolikus egyház feje ritkán mozdult ki Rómából. Utazásairól ő azt vallja: – A katolikus egyház feladata az, hogy egyetemességét láthatóvá tegye...

A pápa útjai jelentős nemzetközi eseménnyé váltak. Számára a repülőgépen eltöltött órák igazi pihenést jelentenek, amelynek rögtön vége szakad, mikor leszálláskor elkezdődik a zsúfolt program, a találkozók, beszédek, utazások: a lelkipásztori látogatások elmaradhatatlan részei.

Ő a történelem első szláv pápája, az 1552-ben megválasztott utrechti VI. Hadrián óta az első nem itáliai egyházfő. Karol Wojtylát egyesek a világ plébánosának nevezik. Találó cím, de sokoldalú személyiségének csak egy aspektusára világít rá.

A Vatikán, különösen Michelangelo építészeti remekműve, a Szent Péter bazilika, a katolikus egyház szellemi hatalmának márványba és bronzbá öntött, kézzelfogható megtestesítője. A városállam a világ egyik legnagyobb hatású, legelterjedtebb vallásának a székhelye. A pápa három párhuzamos struktúrát irányít palotájából: VATIKÁN VÁROSÁT, mely aprócska világi hatalom, s arra szolgál, hogy a Szentatya erkölcsi és pásztori hatalmát bármely állam hatásától mentesen gyakorolhassa; a SZENTSZÉKET, mely követeket akkreditáló nemzetközi szervezet, mely különböző szintű diplomáciai kapcsolatban áll a világ mintegy 120 államával; valamint az EGYETEMES EGYHÁZAT. Az egyház elsődleges feladata a katolikus tanok védelme és terjesztése.

Őszentsége szigorú időbeosztás szerint él, amely alól csak néhány különleges alkalom jelent kivételt. Naponta az emberek százaival, ezreivel találkozik. A kápolnában imádkozással töltött órák és sajátos munkamódszere alakítják ki életvitelét.

Néhány éve – a történelem folyamán először – a jelenlevő zarándokok legnagyobb csodálataira a pápa nagypénteken belépett a Szent Péter bazilikába és gyóntatni kezdett, mint bármelyik egyszerű pap. Azóta a „pápai gyóntatás” a húsvéti szertartások részévé vált.

„Az ember azért utazik, hogy éljen, és azért él, hogy utazzon”, vallotta meg állítólag II. János Pál egy közeli barátjának. Az apostolok is utaztak – szól a vatikáni magyarázat.

Még ma is – amikor előrehaladott kora és betegsége bizonyos mértékig csökkentik szónoki képességeit – a hívek százezreit képes megmozgatni szavával, mozdulatával vagy pillantásával. Átlagosan évente 4 nemzetközi és 8 itáliai utat tesz. Kiszámították, hogy a Föld és a Hold távolságát többször is megtette már. II. János Pál pápát, ahová csak ellátogat, mindenféle milliók köszöntik.

Ő a Vatikántól akár ezer kilométerre is „saját otthonában” alszik. Nem fogadja el soha sem a vendéglátó kormány által felkínált szállást. Többnyire a pápai nuncius rezidenciáján, esetleg a püspöki palotában, vagy egyszerűen egy kolostorban száll meg. Ugyanez a szemlélet az oka, hogy soha nem fogad el meghívást hivatalos ebédekre, vacsorákra. Minden útjának megvan a maga jelentősége. II. János Pál küldetése inkább utazásai, mintsem vatikáni tevékenysége révén érthető meg. Útjai teszik lehetővé részére, hogy valós politikai, társadalmi és emberi helyzetek közelébe kerüljön. Ugyanakkor a pápa saját gondolataival és érzéseivel is szembesülhet.

Néhány hónappal megválasztása után egyik első útja szeretett hazájába vezetett. Azóta a Szentatya négyévente visszatér Lengyelországba, és minden látogatása mély érzelmeket kelt benne és honfitársaiban egyaránt. Czestochowában egymilliónyian, majd Krakkóban kétmilliónyian hallották őt, ahol boldoggá avatott két múlt századi hőst.

Napjaink Wojtylájának megértéséhez figyelembe kell venni a pápa megrázó szembesülését azzal, hogy a szocialista rendszerek elleni küzdelem egyszerűbb volt, mint a pápaság és az egyház

mostani feladatai. A mai ellenség sokkal alattomosabb, és jóval nagyobb a hatalma. Ez az ezredforduló utolsó éveinek kihívása a „féktelen materializmus, az erkölcsi értékek iránti közömbösség és a fogyasztói társadalom vírusa” ellenében.

Az idős pápa kezébe veszi pásztorbotját (melyre néha már támaszkodni kénytelen), és Krisztus földi helytartója új, mai hadjáratot indít, hogy a kereszténység eszméjét újra és újra eljuttassa a fogyasztói társadalmakban élő hívei szívéhez is.

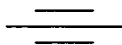
A SZENTATYA ÜZENETE A MAGYAR NÉPHEZ:

„Az ökumenikus mozgalom nem kis teljesítménye, hogy évszázados bizalmatlanság után alázatosan és őszintén elismerjük egymás közösségeiben Krisztus ajándékainak tevékeny jelenlétét és termékenységet. Ezért a mindnyájunk életében tapasztalható isteni tevékenységért köszönetet mondunk Istennek.” (Debrecen, 1991. augusztus 18.)

„Gondolataimban most mindazokhoz fordulok, akiket bármilyen ínség sújt ebben az országban: a hajléktalanokhoz, a munkanélküliekhez, a bevándorlókhoz, a válások áldozataihoz, a kábítószer-fogyasztókhoz, az alkoholistákhoz, és mindazokhoz is, akik könnyelműségükkel vagy felelőtlenségükkel veszélyeztetik saját jólétüket vagy másokét. Ne áltassuk magunkat: a szegénységet és a kizártságot bizonyos helyzetekben csak úgy küzdhetjük le, ha mindnyájan egyesítjük kitartó erőfeszítéseinket. Olyan társadalom felépítése felé kell haladni, amelyben mindenki lehetőséget kap arra, hogy emberhez méltóan élhessen, és megfelelő módon elláthassa önmagát és családját.” (Szombathely, 1991. augusztus 19.)

Nemcsak a hívő katolikusokhoz szólt a szentmisék homíliáiban, hanem a magyar társadalom minden rétegét – világnézetre és vallásra való tekintet nélkül – megerősítette a Szentatya az erkölcsi újjászületésért, a hazáért és a demokráciáért érzett felelősségében. Biztatást adott a reményvesztett, távlatok nélkül élő embereknek – főként a fiataloknak –, és kiengesztelődést tett a testvéregyházak képviselői felé.

Gulliver Könyvkiadó Kft., Budapest, 1996.

DR. OLÁH JÁNOS

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Szeged

A magyar nevelés- és iskolatörténet kronológiája 1996-1996

1996-ban ünnepeljük az első hazai tanintézet megalapításának 1000. évfordulóját. A jeles eseményt számos kiadvány köszönti, közülük is kiemelkedik Mészáros Istvánnak a címben említett munkája.

A könyv a magyar iskolatörténet legfőbb tényeire vonatkozó alapvető kronológiai adatokat tartalmazza. Hasznos, nélkülözhetetlen kézikönyv az iskola- és neveléstörténeti, valamint műveltség-történeti szakembereknek és az intézményes oktatás-nevelés hazai múltja iránt érdeklődők szélesebb körének.

A munka úttörő jellegű, hiszen a szerző nem támaszkodhatott korábbi hasonló hazai vagy külföldi gyűjteményekre. Mészáros István Magyarország legfontosabb iskolatörténeti tényeit vizsgálta, olyan tények regisztrálását vállalta, amelyek a tanulóifjúság, a pedagógustársadalom, illető-